

جامعه مدرسین

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

رتال جامع علوم انسانی

«الذین یبلغون رسالات الله و یخشونه و لایخشون احدا
الا الله و کفی بالله حسیباً»^۱.

۱- آنانکه می کوشند (به هر صورت ممکن) پیامهای الهی را به بندگان خدا برسانند
و جز از خداوند، از احدی نمی ترسند و تنها خدای بزرگ را حسابرس میدانند.
احزاب: ۳۹.

کارهای تشکیلاتی و منسجم در محیط‌های باز و شرایط آزاد بخصوص اگر در حمایت قانون باشد، موفق‌تر بوده و معمولاً به اهداف تعیین شده می‌رسد، طبیعی است هر چه اعضای این تشکیلات علاقمندتر و مؤمن به آن باشند توفیق و پیشرفت کار به مراتب بهتر و بیشتر خواهد بود، چنانکه مدیر و دبیر این تشکیلات نیز عامل مؤثری در جهت این موفقیت می‌باشد.

اما اگر شرائط محیط در جهت خلاف باشد کار مشکل بوده و توفیق کمتر و بخصوص اگر مخالف قوانین موجود و رژیم حاکم باشد یعنی مبارزه با محیط مخالف و رژیم حاکم نیاز به کار تشکیلاتی و منسجم داشته، اما شرایط پیشرفت و توفیق کاملاً با صورت اول متفاوت است.

به عنوان مثال برای خدمت به نظام جمهوری اسلامی ایران و پیشبرد اهداف آن کارهای تشکیلاتی، البته در چهار چوب مقررات و قوانین نظام اسلام و مساعدت شرایط، سریعتر به نتیجه می‌رسد و بهتر و بیشتر می‌توان خدمت نمود، ضمن آنکه انسجام و مدیریت و کفایت و لیاقت افراد و مدیران آن

تشکیلات، نقش مؤثری خواهد داشت. اما تعقیب همین اهداف در نظام گذشته در ایران یا هم اکنون در دیگر کشورهای آنی که تحت سلطه ستمگران شرق و یا غرب قرار دارند، حتی کشورهای آنی که به اصطلاح رژیمهای اسلامی دارند کار مشکلی است و در حقیقت مبارزه با رژیم طاغوتی برای روی کار آوردن رژیم الهی کار آسانی نیست گرچه برد کار تشکیلاتی به مراتب بیش از کارهای پراکنده و نامنظم خواهد بود.

بر همین اساس بود که در حوزه علمیه قم برای اولین بار در سال ۱۳۳۷ جمعی از مدرسین به منظور ایجاد تشکل و رسیدگی به امور حوزه علمیه قم، دور هم جمع شده و پس از برگزاری جلسات اولیه و تهیه طرح برای نظم حوزه و شروع به کارهای اجتماعی، مطلب را به نظر مرحوم آیه الله العظمی بروجردی می‌رسانند، ایشان اصل طرح را تأیید و تشویق نموده، اما خود مسئولیتی به عهده نمی‌گیرند و از آقایان می‌خواهند که خودشان دنبال کنند.

از پایه گزاران این طرح، فقیه عالیقدر حضرت آیه الله منتظری، مرحوم

آذری قمی، سید علی خامنه‌ای، علی اکبر هاشمی رفسنجانی، ابراهیم امینی، سید محمد خامنه‌ای، مرحوم قدوسی، مصباح یزدی، حائری تهرانی.

زمان زیادی طول نمی کشد (اوائل سال ۴۵) که سازمان جاسوسی شاه (سازمان امنیت) اطلاع یافته و عوامل ساواک با ریختن در خانه آنان اساسنامه و مدارک را برده وعده‌ای را دستگیر و به زندان محکوم و جمعی به شکل مخفی و نیم مخفی حرکت سیاسی خود را ادامه دادند.

هرچه این حرکت رشد می نمود: تشکل این جامعه مثل بسیاری از تشکیلات دیگر منسجم تر شده و رشد می یافت و با پیوستن افراد دیگری، مبارزات، شکل جدی تر گرفته و این گروه پا به پای امام و رهبر انقلاب از قدم اول حرکت می کردند.

در اولین دستگیری حضرت امام که همه شخصیت‌های علمی و سیاسی نسبت به جان ایشان احساس خطر می کردند. جامعه مدرسین مرجعیت رسمی ایشان را مطرح و آن اعلامیه معروف را^۱ با

آیه الله ربانی شیرازی، و آیات و حجج اسلام حاج سید مهدی روحانی، حاج سید موسی زنجانی، حاج شیخ احمد آذری قمی، حاج آقامهدی حائری تهرانی، حاج شیخ محسن حرم پناهی، حاج میزار جعفر سبحانی و آقای مکارم شیرازی بودند.

ادامه کار و طی مراحل تکاملی این تشکل، تا سال ۴۱ به کندی انجام می گرفت تا با شروع انقلاب اسلامی و نهضت روحانیت توسط رهبر انقلاب حضرت امام خمینی دام ظلّه العالی، جلسات هیأت مدرسین منظم تر شده و گام‌های دیگری برداشته شد تا سال ۴۴ که جمعی از این آقایان تشکل را با تنظیم اساسنامه و تعیین اهداف مشخص تر نموده و کار را به شکل منظم و سازمان یافته شروع کردند.

اعضای اصلی این تشکل و عنوان «جامعه مدرسین» از این زمان مشخص شد، پایه گزاران این اساس و اساسنامه عبارتند از آقایان: حضرت آیه الله منتظری، مرحوم آیه الله ربانی شیرازی، و آیات و حجج اسلام: علی مشکینی،

۱- این اطلاعیه که عین آن در آرشیو جامعه مدرسین موجود است، از جمله

انجام شد.

این اعتراض، در این شکل خاص، رژیم را به وحشت انداخت و برای پیدا کردن راه حل، به اقدامات سیاسی خاصی دست زد که خود داستان مفصلی دارد و در این زمینه مطالب تلخ و شیرین گفتنی، فراوان است که به فرصت دیگری احاله می شود.

جامعه مدرسین به شکل گروهی و تشکیلاتی مبارزات را دنبال می کرد، با ملاقات با آیات و مراجع و گرفتن اطلاعیه از آنان، تنظیم اطلاعیه‌هایی از خود در فرصت‌های مناسب^۱ تهیه و پخش جزواتی منظم از

چهارده امضاء صادر نمود چه آنکه مراجع تقلید از نظر قانون اساسی آن زمان مصونیت داشتند.

و به دنبال آن ساواک روی امضاء کنندگان فشار آورده عده‌ای را به زندان و تبعید انداخت، سایر اعضای جامعه مدرسین با جلسات متعدد و متعاقب دنباله مسائل را پی گیری نموده و همکاری بین آنان و طلاب حوزه به شکل آشکار و در رفت و آمدهای جمعی، رشد می یافت. اولین اثر این همکاری، اعتراض رسمی به ادامه تبعید امام در ترکیه بود که با تحضن در منازل آیات قم و جلب توجه عمومی و سخنرانی و رفت و آمدهای چشمگیر

امضاء کنندگان: حضرت آیه الله منتظری، مرحوم آیه الله ربانی، آیه الله محمد محمدی فاضل... می باشند، این اطلاعیه در آن شرایط گذشته از بعد سیاسی و مقابله با شاه که قصد جان امام را داشت بعد اجتماعی خاصی در حوزه‌های علمیه و بازنتاب وسیعی به خصوص در قم و نجف داشت. ما در آینده عین این اطلاعیه را در فرصت‌های مناسب در اختیار خوانندگان خواهیم گذارد.

۱- در حال حاضر بیش از شصت نمونه از این اطلاعیه‌ها موجود است که اعتراض به رژیم و کارهای آن، از تبعید و زندان نمودن اساتید و فضلا گرفته تا اعتراض به اموری جاری و برخوردهای حکومت با مردم تا مرحله حمایت از اعتصابات و اعتراض به حوادث قم، تبریز، مشهد، یزد... تا اعلامیه خلع شاه که پس از راه پیمائی تاسوعا و عاشورای ۱۹/۲۰۹/۵۷ صادر شد و در ۶ بند به طور صریح شاه را خلع و دولتهای او را غیر قانونی و قرار دادهای خارجی را غیر ملزم... معرفی کردند، در بین امضاء کنندگان این اطلاعیه که کلیه امضاء جامعه مدرسین دیده می شوند، امضای حضرت آیه الله منتظری و شهید محراب آیه الله مدنی و مرحوم آیه الله ربانی شیرازی و دیگران مشخص است.

تا جائی که گاهی می شد بیش از چهل و هشت ساعت جمعی از اعضاء برای تصمیم نهائی درباره مسأله ای در نقطه ای به شکل مخفی مانده و کار را به پایان می بردند و حتی کسانی که در این فاصله ها خارج می شدند چون تحت تعقیب بودند دستگیر می گشتند.

رقم امضاها به طور متوسط بین دوازده تا هشتاد و چند امضاء است و در این رابطه ده ها جلسه مخفی و نیمه مخفی تشکیل و ارتباط حرکات انقلاب را با رهبر انقلاب حفظ و مراقبت نموده و هماهنگی این حرکات را در شهرهای مختلف، روحانیون به عهده گرفتند و به اشکال مختلف نیرو را مرتبط نموده و به شکل یک اهرم فعال کار می کردند.

داستان زندان و تبعید تک تک اعضاء جامعه مدرسین که اکثراً پس از انقلاب در پست های حساس مملکت اشتغال داشته و دارند، از شورای عالی قضائی، شورای نگهبان، ریاست شعب دیوان عالی کشور، ریاست دادگاه ها تا نمایندگی مجلس شورای اسلامی و امامت جمعه را باید از زبان خودشان شنید.

قبیل «بعثت و انتقام»^۱ تهیه لوازم و تکثیر و جذب نیروهای مناسب برای نشر و پخش، که از اینجا علاوه بر همکاری طلاب جوان و انقلابی، همکاری جمعی از بازاریان و مردم متدین قم شروع می شود.

بدین ترتیب جامعه مدرسین با الهام از رهبری های حضرت امام و برقراری ارتباط های لازم از طرق مختلف، مسیر را مشخص نموده و با همکاری طلاب حوزه علمیه قم و یاری مردم، مبارزه را ادامه می دادند و در طول چهارده سال مبارزه در مسیر انقلاب اسلامی، قدم به قدم مسائل را تعقیب نموده و به هر مناسبتی اقدام لازم را معمول می داشتند و در این رابطه بیشتر اعضاء جامعه، بارها به زندان افتاده و به نقاط مختلف کشور تبعید شدند که یکی از علل نوسان تعداد امضاها و اطلاعیه های جامعه مدرسین، همین مسأله بوده که همیشه در مرکز جمعی به شکل مخفی کار را دنبال می کردند و هر وقت گرفتار می شدند، افراد باقیمانده ضمن برقراری ارتباط های لازم، راه را دنبال می کردند

۱- این جزوات به شکل نشریه مرتب، با شدیدترین لحن و مخفیانه پخش می شد که دوره آنها موجود

علیه رژیم در قم توسط آنان رهبری می شد.

در جریان فرار سربازان و لزوم سرپرستی و حمایت از سربازان فراری ضمن توجه و دقت در ابعاد سیاسی و امنیتی آن برنامه ریزی نموده و تا آخرین لحظات فرو ریختن رژیم سلطنتی، این مسأله سنگین را در قم که مرکز بوده و بیشتر فراریان به این شهر می آمدند، به عهده داشتند.

جامعه مدرسین در جریان ورود حضرت امام به ایران و برخورد با دولت بختیار و تحصن در مسجد اعظم و هم آهنگ نمودن با تحصن دانشگاه و دیگر مسائل مربوط، حضور مستقیم و فعال داشتند.

در تنظیم ستاد استقبال از امام در قم و تدارک امور لازم، جامعه مدرسین با هماهنگی با نظرات حضرت آیه الله منتظری تشکیلات و مقدمات کار را تدارک دیده و در نتیجه با همکاری عموم اهالی محترم قم به خوبی برگزار شد.

در اولین دیدار جامعه مدرسین به

هجرت امام از نجف به پاریس شکل گرفت: اعضاء جامعه مدرسین در همان فاصله کوتاه ضمن برقراری ارتباط مداوم و رساندن اطلاعات و گرفتن نظرات، افرادی به محضر ایشان رفته و سؤالات خاصی را نسبت به شناسائی نیروهای لازم برای آینده نزدیک، همکاری با شورای انقلاب، مخفی نگه داشتن اسامی اعضاء شورا و... را گرفته به مجمع عمومی منتقل کردند.

جامعه مدرسین در مرحله لزوم تشدید و حمایت از اعتصابات سراسری کشور و رسیدگی های لازم به جهات مادی و معنوی و جهت گیریهای سیاسی آن به طور فعال برخورد و حضور داشتند.

در زمان حکومت نظامی رژیم در شهرها، جامعه مدرسین ضمن مقابله و حمایت از درگیریهای مردم با نظامیان سراسر کشور با فرمانده نظامی قم برخوردهای خاصی داشته اند و برای مقابله نیروهای مردمی با آن شرایط خاص همکاریها و برنامه ریزیهای لازم را داشته و شاید در سراسر مملکت اولین عملیات ایدائی^۱ در شکل خاص خود

۱- جریان پاسگاه کهک (بخش نوفل لوشاتو) قم و درگیری نظامی و خلع سلاح این پاسگاه.

شکل دسته جمعی، در اولین روزهای ورود امام به قم در مدرسه فیضیه ضمن گزارش کوتاهی از وضع موجود جامعه مدرسین و اعلام آمادگی برای ادامه انجام وظائف سیاسی اجتماعی، رهنمودهای لازم گرفته شد، و به دنبال این رهنمود در موارد لازم مسائل مهم کشور پس از هماهنگ کردن با اعضائی که مسئولیتهای رسمی هم پذیرفته بودند به عرض ایشان می رسید، و رهبر انقلاب در موارد لازم به آنها ترتیب اثر داده و یا اشاراتی می فرمودند.

جامعه مدرسین در بررسی پیش نویس قانون اساسی و ارائه نظرات، همکاری کامل نموده و تعدادی از اعضا در مجلس خبرگان در تهیه قانون اساسی حضور داشتند.

در یکی از دیدارهایی که جامعه مدرسین با حضرت امام داشتند حضرت ایشان، اشاره به لزوم استحکام و توسعه و نظم بیشتر جامعه فرمودند که به دنبال آن تجدید نظر در اساسنامه و ایجاد بخشهای ده گانه و تقسیم کار و تنظیم شرح وظائف و آئین نامه های اجرایی شکل گرفت.

جامعه مدرسین در شکل کنونی

پس از ثبت رسمی اساسنامه و تقسیم کار در ده بخش که مسئولیت هر بخش به عهده یکی از اعضاء جامعه است و با داشتن شرح وظائف مشخص کارهای مربوط به خود را انجام داده و طبق اساسنامه گزارش فصلی آن را به مجمع عمومی می دهند.

امور مالی جامعه مدرسین

هزینه های لازم برای کارهای اجرایی قبلاً بوسیله پرداخت حق عضویت و کمکهای اعضاء تأمین می شد، اما پس از تشکّل جدید و توسعه کار ضمن یکی از گزارش هائی که به محضر امام ارائه شد، حضرت ایشان دستور پرداخت هزینه جامعه مدرسین را دادند که از آن به بعد کل هزینه توسط ایشان پرداخت و از طریق امنای مالی به حساب مخصوصی ریخته و طبق ضوابط معینی برداشت و خرج می شود.

سازمانهای وابسته به جامعه

۱- نشریه مجله «نور علم» که پس

دستورات لازم به مدیران این واحدها داده می شود.

***

ما در فرصتهای مناسب شما را با کار بخشهای مختلف جامعه مدرسین و خدمات آنان و در صورت لزوم آوردن عین اطلاعیه‌هایی که بعد تاریخی یا ارزش خاص سیاسی یا... داشته باشد، آشنا خواهیم نمود.
توفیق همه خدمتگزاران به اسلام و مسلمین را از خداوند بزرگ خواهانیم.
روابط عمومی جامعه مدرسین

از تصویب مراحل ابتدائی و قانونی آن به شکل مستقل توسط هیأت تحریریه که از اعضاء جامعه انتخاب شده‌اند اداره می شود و گزارش کار خود را در فاصله های معینی به مجمع عمومی جامعه مدرسین ارائه می کند.

۲- انتشارات جامعه مدرسین که به شکل مستقل در چارچوب مقررات معینی کار خود را در سطح وسیع انجام داده و می دهد و گزارش کار آن به مجمع عمومی داده می شود.
طبعاً راهنمائیها و ارشادات یا

اگر چنانچه علمای قم، مدرسین قم، طلاب قم، علمای تهران، روحانیت مبارز تهران، علمای همه بلاد و روحانیون همه بلاد و مردم بیدار نشوند الآن دارند می خواهند وضعی را کار کنند که زمان مشروطه کردند و بدانید که گنااهش به گردن همه ما است.

«از بیانات امام خمینی در دیدار با مسؤولین کشور به مناسبت بعثت

رسول اکرم صلی الله علیه و آله. ۲۷ رجب ۱۴۰۴ - ۱۹ اردیبهشت ۱۳۶۳